



UVODNIK



Spoštovani čebelarke in čebelarji!

V čast in v veliko veselje mi je biti med vami na vašem 11. prazniku, v zibelki slovenskega čebelarstva. Med čebelarji, ki ste s svojim delom, ljubeznijo, načinom razmišljanja, občutkom za

naravo in tradicijo izstopili iz povprečja in ste lahko vzor mladim generacijam.

Čebelarstvo je čudovit poklic, pravzaprav bi lahko rekli, da gre za poslanstvo. Izjemno redke so dejavnosti, ki so tako mnogotere že v svojem bistvu, saj čebelarstvo po eni strani v sebi združuje naravoslovna, tehniška, biološka in medicinska znanja, po drugi strani pa je povezano z ljudsko umetnostjo, obrtjo, etnologijo, s kulinariko in celo turizmom. Prežeto pa je tudi z ljubeznijo in spoštovanjem do narave v najširšem smislu, kar je v današnjem svetu, ki izgublja temeljne človeške vrednote, tako redko. Čebelarjev poglavitni cilj ni samo pobrati čebelam njihove pridelke – od medu, cvetnega prahu, čebeljega strupa, matičnega mlečka, propolisa do voska –, ampak tudi pridobivati znanje, vzpostaviti ravnovesje v odnosu čebela-okolje-človek, ohranjanje slovenske tradicije in običajev ter prenašanje izkušnje na generacije, ki prihajajo. Zato je čebelarstvo poklic, poslanstvo in tudi posebej lep način življenja.

Slovenci smo lahko ponosni, da imamo več kot 9000 čebelarjev, da imamo več kot dvesto ČD in na desetine čebelarških krožkov z dva tisoč mladimi člani. To kaže, da spoštujemo tudi zgodovinsko tradicijo in da ohranjamo znanje naših znamenitih prednikov, kot so bili Anton Janša, Peter Pavel Glavar, Janez Anton Scopoli, Janez Goličnik, Franjo Jeglič, Jožef Jerič, Janez Modic, Peter Pavlin, Donat Jug in številni drugi. Čebelarstva pa seveda ni brez čebel. In čebele so občutljiva bitja. Odzivajo se na vsako spremembo v okolju in velikokrat so te spremembe lahko zanje usodne. Naši predniki so občutljive čebele pred nesrečami in uroki varovali z različnimi sredstvi. Čez čebele so naredili znamenje križa, v vrtu zasadili lilije ali izgovarjali skrivnostne besede pred panjem. Da bi bila čebelja družina močna in bi prinesla veliko medu, so v panj postavili hostijo. Čebelar ni preklinjal, saj so mu v nasprotnem primeru čebele prinesle le malo medu. Dandanes pa so časi tako drugačni – in kako lepo bi bilo, če bi s križem, lilijami in skrivnostnimi uroki lahko odgnali realnost. Če je včasih človek živel kot del narave, je dandanes nad njo dobil nesluteno moč in čebelam onemogočil normalen razvoj. Ne gre se čuditi, da o pospešenem

Fotografija na naslovnici: Pri gojenju medovitih rastlin, ki so neavtohtone, moramo paziti, da hkrati niso tudi invazivne, tj., da se ne širijo nenadzorovano in hitro ter pri tem izpodrivajo preostale avtohtone rastline.

Foto: Vlado Lamut

UVODNIK

dr. Lučka Kajfež Bogataj	229
OHRANIMO ČEBELE	231
IZ ZNANOSTI IN PRAKSE	
Vlado Auguštin: Preprečevanje čebeljega ropa	232
mag. Andreja Kandolf Borovšak: Poročilo o rezultatih interne kontrole medu v letu 2012	233
Franc Šivic: Novice iz sveta	236
IZ PRAKSE ZA PRAKSO	
Barbara Pučko: GSM telemetrija čebelnjaka – čebelarstva tehtnica	238
DELO ČEBELARJA PO MESECIH	
Franc Podržnik: Čebelarjeva opravila v juliju in avgustu	239
VETERINARSKI NASVETI	
Martina Škof, dr. vet. med.: Veterinarski nasveti za julij in avgust	242
Alenka Juric, dr. vet. med.: Povzetek Operativnega programa zatiranja varoj za leto 2013	242
ČEBELJE PAŠE	
Maks Medved: Moje izkušnje s setvijo facelije	245
Franc Šivic: Po Koroškem, po Kranjskem že ajda zori...	246
Franc Grošelj: Ajda – za čebelarje pozabljena, a pomembna rastlina!	247
ZGODOVINA ČEBELARSTVA	
zaslužni prof. dr. Andrej Šalehar: Povzetki in sklepi simpozija o Juriju Jonkeju	250
OBLETNICE	251
DOGODKI IN OBVESTILA	253
OBVESTILA ČZS	257
MALI OGLASI	263
V SPOMIN	267
OSMRTNICE	268

INDEX

EDITORIAL	
Lučka Kajfež Bogataj, DSc	229
SAVE THE BEES ...231	
FROM SCIENCE AND PRACTICAL WORK	
Vlado Auguštin: The Prevention of Honeybee Robbing	232
Andreja Kandolf Borovšak, MSc: The Report on Results of the Internal Honey Control in the Year 2012	233
Franc Šivic: World News	236
PRACTICAL ADVICE FOR PRACTICAL USE	
Barbara Pučko: GSM Telemetry of an Apiary – Beekeeping Libra	238
BEEKEEPER'S WORK THIS MONTH	
Franc Podržnik: Beekeeper's Chores in July and August	239
VETERINARY ADVICE	
Martina Škof, DVM: Veterinary Advice for July and August	242
Alenka Juric, DVM: Summary of the Operational Programme for Combatting Varroaosis 2013	242
HONEYBEE FORAGE	
Maks Medved: My Experience with Seeding Bluebell	245
Franc Šivic: In Carinthia in Carniola Buckwheat is Ripening ...	246
Franc Grošelj: Buckwheat - Forgotten but Important Plant for Beekeepers	247
HISTORY OF BEEKEEPING	
Prof. Emer. Andrej Šalehar, DSc: Summaries and Conclusions of the Symposium on Jurij Jonke	250
ANNIVERSARIES	251
NEWS AND EVENTS	253
ANNOUNCEMENTS BY BEEKEEPING ASSOCIATION OF SLOVENIA	257
SMALL ADS	263
IN MEMORIAM	267
OBITUARIES	268

umiranju čebel poročajo iz različnih delov sveta. Človekova vloga pri tem je velika. Vsi poznamo največje grehe moderne civilizacije: od zgrešene rabe tal, drobljenja zemljišč, intenzivnega kmetijstva, čezmerne paše živine, čezmerne rabe fitofarmaceutskih sredstev do uvajanja gensko spremenjenih organizmov.

A planet je še veliko večji. Svet se je od časa, ko je živel in deloval znameniti čebelar Anton Janša, krepko spremenil. Na planetu živi sedemkrat več ljudi kot takrat in v povprečju vsak Zemljan zdaj porabi vsaj šestkrat več energije in drugih naravnih virov kot pred 230 leti. Zemljan je dandanes, če je merilo globalni bruto proizvod, tudi dvajsetkrat bogatejši in kar tisočkrat mobilnejši kot za časa Antona Janše. Spremenile so se tudi naše vrednote, saj nam »imeti« pomeni več kot »biti«, dobiček več kot skromnost in stalna gospodarska rast več kot trajnostni razvoj.

Planet, ki ne raste, torej človek spreminja, ker misli, da bo od tega imel nenehne koristi. A to počnemo negospodarno in planet se že odziva. Poseganje v naravo je sicer prispevalo k razvoju človeštva, a cena za to so vse višji stroški za blaženje učinkov nepredvidenih tveganj in nepričakovanih dogodkov, ki so posledica podnebnih in drugih sprememb.

Navno bi bilo pričakovati, da vse povedano nima vpliva na čebele, saj se te v tako kratkem času nikakor niso mogle prilagoditi na vse spremembe. Ko pozorno spremljam pomore čebel v Sloveniji in Evropi, opažam, da se ti dogajajo vse pogosteje. In koberemo razpravah o možnih vzrokih, se ne morem znebiti grenkega priokusa, kako manipulirajo z izsledki znanosti, češ da ta ne pozna pravega vzroka, da so raziskave nepopolne in nasprotujoče si. Pa tudi, da poglavitni krivec za tragedije čebel niso fitofarmaceutski pripravki, temveč bolezni, virusi, izguba habitatov in nepravilna prehrana. Kako zelo me to spominja na zavajanje javnosti v zvezi s podnebnimi spremembami! Tako kot so pri čebelah glasna različna velika mednarodna podjetja, so pri podnebnih spremembah glasni lastniki fosilne energetike, še zlasti premogovniški lobi. Tudi za spremembe podnebja naj ne bi bil kriv človek, temveč vse drugo, od Sonca do vulkanov. Pa ni tako. Klotianidin, imidakloprid in tiametoksam so enako poglavitni vzroki za pomore čebel, kot so za podnebne spremembe izpusti ogljikovega dioksida, metana in dušikovih oksidov. Svetovna in evropska politika pa se tako kot pri pomorih čebel mlačno odziva tudi pri podnebnih spremembah, ker se pač početa zameriti poglavitnim krivcem. Seveda so podnebne spremembe in življenje čebel povezani še na druge načine. Ne moremo si zatiskati oči, da čebele ne bodo občutile posledic ogrevanja planeta. Čebele so pravzaprav indikator razmer v okolju, zato se odzovejo na vsako spremembo. Temperatura zraka v Sloveniji se je samo v zadnjih 50 letih povečala za več kot stopinjo Celzija, rastline olistajo in cvetijo prej, pa tudi medijo drugače, vročinski valovi se pojavljajo vedno bolj zgodaj, spremenila se je tudi razporeditev padavin, poletne suše so vse pogostejše. V prihodnosti bo temperatura le še

naraščala in ekstremnih vremenskih pojavov bo kvečjemu še več. Čebelje družine bodo to občutile tako neposredno kot posredno. Neposredni vplivi drugačnih vremenskih vzorcev bodo spremenili življenjski cikel naših čebel. Zaradi zgodnejših pomladi in daljših jeseni bodo čebele dejavne dalj časa, vprašanje pa je, koliko jih bodo prizadele pogostejše poletne vročine. A spremenilo se bo tudi okolje, v katerem živijo. Vročina s sušo bo gotovo stresna za medovite rastline, zato bo za čebele vse manj zanesljivih paš. Nekatere rastline se bodo ohranile le na ozkih območjih, na primer na višjih nadmorskih višinah. Čebele bodo tako izgubile nekatere paše in brezpašna obdobja se bodo podaljšala. Pričakujemo sicer lahko, da bodo medovite rastline nadomestile nekatere nove, vendar se to ne bo zgodilo čez noč, tako da čebelje družine čaka nestanovitna prihodnost. Vpliv podnebnih sprememb na čebelarstvo je še neraziskan, a zanesljivo postaja pomemben. Veliko je odprtih vprašanj, na primer, kako bo s podaljševanjem trajanja sušnih razmer in nenadnih vremenskih sprememb ter z nezadostno oskrbo čebeljih družin v poletnem obdobju, zlasti po točenju, ter z oskrbo in pripravo družin na zimo. Kaj bo, ko bodo ob višji zimski temperaturi delavke ostale aktivne dlje časa in bodo matice dlje časa zalegale? Ali to pomeni večjo porabo zimskih zalog in podaljšan čas razmnoževanja varoj?

Podnebne spremembe bodo prispevale k počasnemu izumiranju edinstvenih lokalnih populacij, ki se bodo težko prilagajale na novo podnebje. Prilagajanje čebelarjenja na novo podnebje je zato neizogibno. V Sloveniji izrazito občutimo pomanjkanje institucionalne organiziranosti na področju odločanja o prilagoditvah na podnebne spremembe, vendar s pospešenim strokovnim izobraževanjem čebelarjev vsekakor povečujemo možnosti, da bomo te težave lahko uspešno prebrodili.

Današnji netrajnostni gospodarski model ne ceni narave, zanje je ta zgolj brezplačna samopostrežba. Tudi delo čebel finančno ni upoštevano, čeprav na primer čebele v Evropi prispevajo kar 22 milijard EUR ekosistemskih storitev na leto, v Sloveniji pa po oceni kar 110 milijonov EUR na leto. Nastopiti bo moral čas, ko bomo o naravi razmišljali drugače. Čas, ko bomo upočasnili zunanjo rast in jo postopno zamenjali z notranjo rastjo. Zamenjava količine s kakovostjo nikoli ni slaba izbira. Samo tako bomo lahko šli spet naprej. Pisatelj Umberto Eco je nekoč zapisal »Ja, za skok se moraš pognati naprej! Za to pa moraš dobiti zalet, torej stopiti nekaj korakov nazaj. Če tega ne storiš, ne moreš naprej.«

Spoštovani čebelarji in vsi zbrani, ob vašem prazniku vam želim vse dobro in hvala vam za vse, kar ste dobrega postorili v zadnjih desetletjih, tako za naravo kot za Slovenijo. Prepričana sem, da vam dela in veselja s čebelami nikoli ne bo zmanjkalo, saj izzivi tako rekoč že čakajo pred vrati. Srečno vsem in naj med!

Dr. Lučka Kajfež Bogataj, slavnostna govornica na Čebelarskem prazniku v Lescah, 18. maja 2013